

Par Skrundas Radiolokācijas staciju

Latvijas - Krievijas sarunas, pēc mūsu domām, notiek uz Latvijai nelabvēlīga starptautiskā un Krievijas iekšpolitiskā fona. Jāatzīmē, ka Bosnijas problēma ir vērtējama kā pirmā principiālā pretruna starp Jeļcina režīma Krieviju un NATO valstīm jeb plašākā nozīmē - Rietumiem. Pretrunu padziļināja un jaunā "aukstā kara" uvertīru pieteica (PSRS) un Krievijas aģenta Eimsa lieta, kuru nesen atklāja ASV. Savukārt Krievijas Valsts Domes lēmums par amnestiju ir ne tikai atbrīvojis no ieslodzījuma vairākus antidemokrātiskus līderus (Ruckojs, Hasbulatovs u.c.), bet arī devis dziļu gandarījumu Krievijas lielvalsts (sadraudzības? savienības? konfederācijas?) atjaunošanas ideologiem vismaz bijušās PSRS robežās. Kā mums visiem zināms, šie pavērsieni ir atstājuši negatīvu iespaidu arī uz vairākiem ASV un citu rietumvalstu politiķiem. ASV jau atskan balsis par palīdzības iesaldēšanu Krievijai un priekšlikumi līdzekļus novirzīt bijušajām PSRS republikām - tagadējām valstīm, piemēram, Ukrainai.

x x x

Kā var spriest no Krievijas līderu noskaņojuma un dažiem tekstiem vēstulēs Latvijas valstsvīriem, Latvijas - Krievijas sarunas tuvojoties noslēgumam. Latvija it kā gandrīz piekūrtot Krievijas priekšlikumiem, atšķiroties tikai detaļas un "daži cipari". Maskavā akreditēto diplomātu korpusā arī dominē šādi uzskati. Rietumu vēstnieki ir pārsteigti un vīlušies, ja tiek iebilsts, ka Latvijas un Krievijas sarunas nebūt nenorisinās bez lielām grūtībām. Gandrīz neviens Rietumu diplomāts nevēlas un arī nespēj saprast, ka Skrundas RLS ir kļuvusi par Latvijas iekšpolitisku problēmu. Dzīve Latvijā, mūsu valsts un latviešu nācijas vēsturiskā biogrāfija tiek vērotas it kā caur politiskas laboratorijas stikla sienu un shematiskā "pareizībā".

Protams, vislielāko kritiku, neiecietību un satraukuma lēkmes šeit izsauc Igaunijas nodomi attiecībā par 1939. - 1940.gada notikumu iespējamo juridiski starptautisko novērtējumu Apvienoto Nāciju Organizācijā. Neformālās sarunās tiek doti mājieni Latvijai nesekot Igaunijas piemēram. Savukārt ārlietu ministrs A.Kozirevs sāk norobežoties no bloka "Vibor Rossii" un aizvien aktīvāk demonstrē stingro līniju pret Baltijas, Aizkaukāza un Vidusāzijas valstīm.

x x x

Krievijas Ārlietu ministrijas darbinieku braucienā uz Krievijas - Latvijas un Krievijas - Igaunijas robežu konstatēts, ka uz mūsu valsts un Krievijas robežas valdot gandrīz ideāla kārtība un ka Pleskavas apgabala Pitalovas (Abrenes) administrācijai neesot nekādu sūdzību par Latvijas robežsardzi, kamēr "to nevarot teikt par Krievijas-Igaunijas robežu, kuru iezīmē Narvas (Igaunija) un Pečoras (Krievija) rajoni." Tātad - gaidāmas asas reakcijas pret Igauniju, izmantojot dažādus iemeslus.

Mūsdienu politiskās attiecības kontekstā – vēstniecība piedāvā PRO et CONTRA variantus jautājumā par Skrundas atstāšanu vai neatstāšanu Latvijas teritorijā. Ieguvumus un zaudējumus satur abi varianti.

Jāizlemj, kas Latvijai izdevīgāk.

PRO: līguma noslēgšana

1. garantēs abu valstu līguma izpildi par Krievijas armijas izvešanu no Latvijas līdz 1994.gada 31.augustam;
2. tiks saņemts armijas izvešanas grafiks, ko Krievijas puse jau ir sagatavojusi;
3. apliecinās Latvijas valdības konsekvenci radīt tiesisku pamatu ārvalstu karaspēka izvešanai;
4. tiks iegūta pārliecība un konkrētika Latvijā, Baltijā, Krievijā un citur pasaulē par to, kad Skrundas RLS beigs funkcionēt, kad sāksies tās demontāža un līdz ar to - kad beigsies Krievijas militārā klātbūtne Latvijā;
5. radīsies iespēja Latvijas pusei kontrolēt Skrundas RLS darbību un novērst aizdomas sabiedrībā par kādām citām Krievijas darbībām šajā objektā;
6. mazinās Krievijas nelabvēlību pret Latviju politiskā, ekonomiskā un citās jomās, bet Latvija iegūs argumentu prasīt šīs labvēlības īstenošanu;
7. palielinās mūsu valsts budžetu, ja īres maksa būs pietiekami augsta (nevis 2 miljoni USD gadā, bet, teiksim, 20 - 30 miljoni USD);
8. veicinās sadarbības iespējas ar Rietumu kolektīvās drošības sistēmām, jo Skrundas RLS demontāžas termiņš būs konkrēti fiksēts;
9. apliecinās ANO, kā arī ASV un citām ieinteresētajām valstīm (Zviedrija), ka Latvija ir spējīga vest kompromisa politiku arī starptautiskās sabiedrības interesēs, tā gandarījot Rietumu politiķus, ka viņi būtu it kā palīdzējuši Baltijai;
10. saskanēs ar Rietumos, kā arī Krievijā proponēto tēzi par Krievijas izolēšanas bīstamību;
11. ierobežos Krievijas iespējas rupji iejaukties Latvijas iekšējās lietās likumdošanas un citos jautājumos;
12. dos argumentus Latvijai noraidīt papildus kompromisus, kuru sasniegšanai Krievija lieto spiedienu gan starptautiskajās organizācijās, gan divpusēji tiešās attiecībās ar Latviju;
13. vairos demokrātiski vai centriski noskaņotu Krievijas politiku autoritāti Krievijā.

CONTRA: atteikšanās slēgt līgumu:

1. novērsīs Latvijas sabiedrības šķelšanos, ko veicina Krievijas militārā objekta -Skrundas RLS eventuālā atstāšana Latvijā un ko var interpretēt kā Latvijas teritoriālās suverenitātes un valstiskās neatkarības apdraudēšanu;
2. neļaus atsevišķiem spēkiem valstī un ārzemēs proponēt domu par Latviju kā par šķietamu Krievijas militāri-politisku sabiedroto jeb tās vasaļvalsti;
3. novērsīs iespēju asociēt vēsturiskas paralēles ar 1939.gada PSRS - Vācijas savēršību un tā laika Latvijas Valdības ievilkšanu līgumattiecībās ar PSRS par kara bāzu dislocēšanu Latvijā (Baltijā);

4. novērsīs pašreizējās Latvijas valdības kritiku tautā un politisko publicistu centienus pierakstīt valdībai “prokrievisku” orientāciju;
5. iedragās Krievijas lielvalstiskās ambīcijas un pārliecību par savu iespēju diktēt Latvijai (Baltijai) savus noteikumus, spekulējot ar citu pasaules valstu, īpaši ASV, atbalstu;
6. neļaus Krievijai panākt savu militāro klātbūtni visos bijušās PSRS reģionos (pēc shēmas - Centrālāzija, Kaukāzs, Moldovas Piedņestra, militārais tranzīts caur Lietuvu uz Kaļiņingradu, Latvijā - Skrundas RLS);
7. kalpos par argumentu tiem Krievijas lielvalstiski revanšistiskajiem spēkiem, kuri vēlas izveidot eventuālu savienību ar atklāti agresīviem vai viltus paņēmieniem;
8. radīs aizdomas Rietumvalstīs, ka ar Latviju kā ar politiski neattīstītu valsti ir neiespējami vest sarunas;
9. cels Latvijas autoritāti mazo tautu uztverē, novērsīs Lietuvas un Igaunijas nepatiku pret Latviju kā Baltijas vienības šķēlēju;
10. novērsīs Latvijas starptautisko pazemojumu, ja Krievija nemaksās vairāk par 2 miljoniem USD gadā, kas ir 45 santīmi uz katru Latvijas pilsoni un pastāvīgo iedzīvotāju;
11. radīs grūtības Krievijas specdienestu aģentu leģitīmam iemeslam iebruukt Latvijā un veikt izlūkdarbību;
12. atraisīs Krievijai rokas nepildīt citus līgumus un atstāt Skrundas RLS bez termiņa, ja šī dokumenta preambulā prognozētā “aukstā kara” uvertūra pārvēršas patiešām “aukstajā karā” starp Krieviju un Rietumiem un ja pie varas Krievijā nāk lielvalstnieciski spēki, kas Baltiju uzskata par vēsturisku Krievijas telpu, kurai “jāatgriežas”;
13. veicinās bīstamību, ka ekonomiski izolēt Latviju spiedīs ne vien Krievija, bet arī Rietumvalstis, kurām Krievija paliks prioritāte, ja “aukstais karš” tomēr tiktu novērsts un attiecības no jauna uzlabotos;
14. ļaus pārbaudīt, vai Skrundas RLS patiešām ir militāri stratēģisks objekts Krievijas drošībai vai tieši otrādi – politisks princips un kontroles mehānisms pār savu iespaidu sfēru – Baltiju, kā arī demonstrācija savas diplomātijas šķietami sekmīgā sadarbībā ar Rietumvalstīm, “savaldot” trīs Baltijas valstis. Īpaši – Latviju, kas ir īpaši stratēģiska Krievijas valsts interesēm;
15. liegs noslēgt līgumu starp Latviju un Krieviju par armijas izvešanu līdz 1994.gada 31.augustam un attaisnos Krieviju ASV un citu valstu acīs par armijas klātbūtnes eventuālu paildzināšanu Latvijā.

LR vēstniecība Maskavā

29.02.1994.

Maskava